

Mesterkurzus a Miskolci Egyetem fordító- és tolmácsképzésén

A Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karának Modern Filológiai Intézete híres arról, hogy a tananyag átadásán túl oktatóink igyekeznek a hallgatók igényeit figyelembe véve – jó oktatói–hallgatói viszony kialakítása mellett – minél jobb hangulattú, minőségi képzéseket biztosítani. Ennek jegyében az Alkalmazott Nyelvészeti és Fordítástudományi Tanszék munkatársai már korábban is igyekeztek vendéglőadóssal színesíteni a Fordító és Tolmács Mesterképzést és a Társadalomtudományi és Gazdasági Szakfordító (TGSZ) képzést. A 2020/2021-es tavaszi félévben ezen törekvés egy kurzussá nőtte ki magát, melyet Mesterkurzusnak neveztünk el. A szombat délutánonként zajló előadások a levelező hallgatóink időbeosztását szem előtt tartva 14 órakor kezdődnek, és – előadótól függően – másfél-két órásk. Természetesen minden előadás végén szót kapnak a hallgatók is, akik kérdéseikkel, hozzászólásaikkal színesítik a programot.

A nyitóelőadásban, melyet Prof. Dr. Kappanyos András, a ME BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet egyetemi tanára, az MTA Irodalomtudományi Intézet osztályvezetője tartott, a Sapir–Whorf-hipotézis és a fordítás összefüggései játszották a főszerepet. A gondolatmenet arra mutatott példákat, hogy a különböző nyelvekben miként érhető tetten a referenciális valóság eltérő megragadása. Amögött, hogy egy adott nyelv miként képezi le az újonnan belépő reáliákat, szemléleti különbségek állhatnak, és a metaforikus vagy metonimikus jelentéskiterjesztések lehetőségét meghatározza az eredeti szó szemléleti konstrukciója. Erre a szemléleti konstrukcióra abból lehet következtetni, hogy egy-egy szó milyen idiómák, szólások, trópusok létrehozásában játszhat szerepet, és ezek a lehetőségek (melyeknek összességét az előadás „tropológiai holdudvarnak” nevezte) nyelvenként élesen eltérhetnek, még ha maguk a tőszavak a szótárban egymás ekvivalensének tűnnek is. Például a magyar *szem* és az angol *eye* egyaránt ’látószerv’ jelentésű, de az angol *bull’s eye* (’céltábla közepe’, szó szerint „bikaszem”) jelentése össze sem vethető a magyar *ökörszem* szóval. Mindez rendkívüli nehézséget jelenthet a paronomáziákat (tehát a jakobsoni értelemben poétikai funkciót) alkalmazó szövegekben.

Második előadónk Sombrin-Sasvári Enikő volt, aki harminckét éve él Franciaországban, és több mint egy évtizede praktizál hatósági és bírósági tolmácsként, fordítóként. Ez az előadás a szakma gyakorlati oldalát mutatta be. A hallgatók megtudhatták, milyen szigorú szabályokat kell követnie egy bírósági tolmács-fordítónak, kezdve a minősítési eljárástól, a huszonnégy órás rendelkezésre álláson át a minél szorosabb, szöveghű fordításig. Arról is mesélt az előadó, hogy mindennél fontosabb a pártatlanság, illetve az, hogy semmilyen körülmények között sem engedheti meg magának a tolmács, hogy személyesen is érintetté váljon egy ügyben. (Például nem segíthet abban, hogy akár egy szemüveget is eljuttasson egy letartóztatotthoz, még úgy sem, hogy hivatalos csatornákon keresztül teszi azt.) Sombrin-Sasvári Enikő a jelenlegi pandémiás helyzetben szerzett tapasztalatait is megosztotta a hallgatósággal. A megváltozott körülmények (pl. a maszk viselése, telefonos tolmácsolás) további ne-

hézskéket jelentenek egy tolmács életében. Enikő révén ezen kihívások leküzdéséről közvetett tapasztalatot szerezhettek a hallgatók.

Az idei harmadik előadást dr. Hajós Sándor gépészmérnök, a Lex Expert Műszaki és Fordítóiroda tulajdonosa tartotta, aki évekig élt és tanított francia nyelvterületen. A mérnöki munka hozadékaként, autodidakta módon vált tolmáccsá és fordítóvá. Az előadás során megismerhettük a CASSIS (Computer Assisted Interpreter System) nevű, Sándor által tolmácsok számára kifejlesztett informatikai támogatórendszert, mely mérnöki és idegen nyelvi tudását hasznosítva született. A CASSIS egy felhőalapú szolgáltatás, két alappillérrrel: beszédfelismerés és terminológiai adatbázis. A Chrome-böngésző adja a rendszer keretét, a háttérben pedig a jelenlegi informatika leggyakrabban használt elemei működnek, úgymint mesterséges intelligencia, big data, deep learning, natural linguistic processing. Az előadó bemutatta a CASSIS gyakorlati működését, elmagyarázta az elméleti háttérét és ötleteket adott, hogyan lehetne a rendszert az egyetemi tolmácsoktatásban hasznosítani. Emellett hozzáférést biztosított hallgatóinknak, hogy az előadás után önállóan is kipróbálhassák, saját bőrükön megtapasztalhassák, hogyan segít a CASSIS a tolmácsolási feladatok megoldásában.

A Mesterkurzus záróelőadását Szokolczai Ágnes, az Európai Bizottság Fordítási Főigazgatóságának budapesti kirendeltségének nyelvi tisztviselője tartja, *Fordítói munka az Európai Bizottság Fordítási Főigazgatóságán – többnyelvűség, szövegtípusok, munkafolyamat, minőség és mennyiség, gépi fordítás, segédanyagok, közérthető fordítás* címmel.

Az a tervünk, hogy a Mesterkurzust az elkövetkezendő tanévekben is rendszeresen biztosítani fogjuk hallgatóink számára. A pozitív visszajelzések is azt jelzik, hogy a hallgatók hasznosnak ítélik meg ezt a „pluszt”, és mi is úgy gondoljuk, hogy a külső előadók által elhangzott ismeretanyag kiegészíti, kontextusba helyezi az egyetemen megszerzett gyakorlati és elméleti tudást.

Sasvári Anna